

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.8

DOI 10.32755/sjlaw.2022.03.073

Івашева Т. В.,

старша викладачка кафедри підвищення
кваліфікації персоналу пробації,
Інститут підвищення кваліфікації персоналу
Державної кримінально-виконавчої служби України
Академії Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0002-5390-0278

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ У ВИДІ ВИПРАВНИХ РОБІТ СТОСОВНО ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

У статті проаналізовано нормативно-правову регламентацію, а також практичні аспекти виконання кримінального покарання у виді виправних робіт, призначене засудженим, які мають статус фізичних осіб-підприємців. Розкрито зміст проблемних аспектів, що виникають у практиці виконання кримінальних покарань у виді виправних робіт, призначених фізичним особам-підприємцям.

Ключові слова: покарання, кримінально-виконавче право, виправні роботи, фізична особа-підприємець, заробітна плата, прибуток, уповноважений орган з питань пробації.

Постановка проблеми. Виправні роботи – вид кримінального покарання, який чи не найрідше застосовується у вітчизняній практиці кримінального судочинства. За інформацією Державної установи «Центр пробації» станом на 1 лютого 2022 року лише 505 суб'єктів пробації перебували на обліку уповноважених органів з питань пробації як такі, кому призначено цей вид кримінального покарання. Такий кількісний показник становив менше 1 % від загальної кількості підоблікових суб'єктів пробації, яка становила 63 739 осіб [1].

Окреслене, поряд з іншими факторами, приводить до того, що аспекти реалізації цього виду кримінального покарання не часто потрапляють у фокус уваги науковців та практиків.

Однак на сьогодні існує велика кількість проблем, що пов'язані з недосконалістю нормативно-правової регламентації відповідних правовідносин. Однією з таких проблем є відсутність чіткого правового механізму реалізації кримінальних покарань у виді виправних робіт, призначених засудженим, які мають статус фізичних осіб-підприємців. При цьому кількість фізичних осіб-підприємців в Україні невпинно зростає. Станом на 7 серпня 2022 року в Україні зафіксовано 1 993 358 фізичних осіб-підприємців [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній правовій науці з часів проголошення незалежності України триває науковий дискурс щодо доцільності та ефективності кримінального покарання у виді виправних робіт.

Низка науковців, таких як М. О. Бевз, Я. І. Бондаренко, О. І. Ворожко, І. М. Дарморис, Є. В. Саліван, Н. А. Тимченко, М. М. Фашух, відстоюють позицію про рудиментарний характер та архаїзм цього виду кримінального покарання як залишкового правового інституту радянського тоталітарного суспільства.

На противагу викладеному такі науковці, як І. А. Антошук, Н. М. Барановська, Т. М. Олійник, О. О. Петрененко, Л. І. Петришина, С. В. Римар, наполягають на ефективності цього виду кримінального покарання, а його наявність у Кримінальному кодексі України (далі – ККУ) вважають важливим кроком на шляху гуманізації карального напрямку кримінальної політики України.

Загальні аспекти правової регламентації виконання кримінального покарання у виді виправних робіт висвітлювалися в наукових працях таких вітчизняних учених, як: Ю. В. Баулін, М. І. Бажанов, І. Г. Богатирьова, І. А. Вартилицька, Н. О. Гуторова, В. М. Дрьомін, М. І. Мельник, В. Г. Павленко, М. В. Романов, В. М. Трубніков, В. І. Тютюгін, В. В. Сташис, А. Х. Степанюк, С. І. Халимон, М. П. Черненко.

У цій статті ми не братимемо участь у окресленому науковому дискурсі. Метою нашої статті обумовлює сам факт існування у вітчизняній правовій реальності інституту кримінального покарання у виді виправних робіт, а також наявність правових прогалин та колізій, що мають місце під час його реалізації.

Мета статті – комплексне дослідження та нормативно-правовий аналіз виконання кримінального покарання у виді виправних робіт, призначене засудженим, які мають статус фізичних осіб-підприємців.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статей 51, 57 та 100 ККУ виправні роботи є одним із дванадцяти видів кримінальних покарань. Виправні роботи встановлюються на строки від 6 місяців до 2 років і відбуваються за місцем роботи засудженого. Із суми заробітку засудженого до виправних робіт здійснюються відрахування в дохід держави в розмірі, встановленому вироком суду, в межах від 10 до 20 %. Виправні роботи можуть бути призначені неповнолітньому у віці від 16 до 18 років за місцем роботи на строк від 2-х місяців до 1 року. Із заробітку неповнолітнього, засудженого до виправних робіт, здійснюється відрахування в дохід держави в розмірі, встановленому вироком суду, в межах від 5 до 10 % [3].

Відповідно до статті 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [4]. Також згідно зі статтею 50 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) право на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації в порядку, встановленому законом. Інформація про державну реєстрацію фізичних осіб-підприємців є відкритою. Якщо особа розпочала підприємницьку діяльність без державної реєстрації, уклавши відповідні договори, вона не має права оспорювати ці договори на тій підставі, що вона не є підприємцем [5].

Підпунктом 3.8.1 пункту 3 розділу III Класифікації організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004, затвердженій наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 р. № 97, визначено, що підприємцем є фізична особа, яка є громадянином України, іноземним громадянином, особою без громадянства, що здійснює підприємницьку діяльність [6].

Крім того, статтею 35 ЦКУ передбачено, що займатися підприємницькою діяльністю як фізична особа-підприємець мож-

ливо з шістнадцяти років (за наявності письмової згоди на це батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування така особа може бути зареєстрована як підприємець). З моменту державної реєстрації такого підприємця він отримує повну цивільну дієздатність, яка за загальним правилом настає з повноліття [5].

Відповідно до частини 2 статті 57 ККУ виправні роботи не застосовуються до вагітних жінок та жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною, до непрацездатних, до осіб, що не досягли шістнадцяти років, та тих, що досягли пенсійного віку, а також до військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, працівників правоохоронних органів, нотаріусів, приватних виконавців, суддів, прокурорів, адвокатів, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування [3].

З огляду на викладене, на сьогодні відсутні будь-які нормативні обмеження щодо застосування вказаного виду кримінального покарання до фізичних осіб-підприємців. Проте можливі ситуації, коли засудженим до виправних робіт є фізична особа-підприємець, яка відбуватиме покарання за місцем здійснення власної підприємницької діяльності. Доказом застосування кримінального покарання у виді виправних робіт до фізичних осіб-підприємців є вирок Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 04.03.2010 року у справі №1-111/2010.

За таких умов виникає запитання, що є сумами заробітку засудженого до виправних робіт, з яких має бути здійснено відрахування в дохід держави в розмірі, встановленому вирокі суду.

Частиною 2 статті 45 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВКУ) передбачено, що відрахування провадяться з усієї суми заробітку, без виключення з цієї суми податків та інших платежів і незалежно від наявності претензій до засудженого за виконавчими документами, за кожний відпрацьований місяць при виплаті заробітної плати. В осіб, які працюють за сумісництвом, відрахування провадяться із заробітку за кожним місцем роботи. Відрахування відповідно до судового рішення починаються з наступного дня після надходження судо-

вого рішення та повідомлення на підприємство, в установу чи організацію, але не раніше ніж судове рішення набрало чинності [7].

У статті 1 Закону України «Про оплату праці» зазначено, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [8].

Проте фізична особа-підприємець не отримує щомісячну заробітну плату в розумінні Закону України «Про оплату праці».

Натомість відповідно до статті 42 Господарського кодексу України (далі – ГКУ) підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [9].

Згідно з частинами 1–2 статті 142 ГКУ прибуток (дохід) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань. Склад валового доходу та валових витрат суб'єктів господарювання визначається законодавством. Для цілей оподаткування законом може встановлюватися спеціальний порядок визначення доходу як об'єкта оподаткування [9].

Відповідно до пункту 177.1 статті 177 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) об'єктом оподаткування доходів, отриманих фізичною особою-підприємцем від провадження господарської діяльності, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування, є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи-підприємця [10].

Згідно з пунктом 291.2 статті 291 ПКУ спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку в порядку

та на умовах, визначених цією главою, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [10].

Особливістю спрощеної системи оподаткування є незастосування до неї поняття «чистого оподаткованого доходу». Тобто під час подання декларації фізичними особами-підприємцями, які обрали спрощену систему оподаткування, розділ «витрати» залишається незаповненим, а всі кошти, що надійшли на їх рахунки – вважаються виручкою, тобто всі кошти, що надійшли на рахунок таких осіб вважаються їхнім доходом. Жодні видатки і витрати на устаткування, заробітну плату, оренду, сплату комунальних платежів – не вираховуються з цієї суми.

В обох окреслених випадках податковий (звітний) період не дорівнює місяцю (квартал/рік). За таких умов виникає об'єктивна проблема, пов'язана з обчисленням сум для щомісячних відрахувань під час виконання виправних робіт.

Саме тому з метою врегулювання окресленої прогалини у правовому регулюванні пунктом 7.10 Розділу III Інструкції про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань, затвердженої наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань від 19.12.2003 р. № 270/1560, було передбачено, що якщо засуджена особа є сама приватним підприємцем або фермером, то сума щомісячних утримань визначається на основі прогнозованого прибутку. Кінцевий розрахунок здійснюється за підсумками року, зважаючи на розмір отриманого нею прибутку. Відомості про отриманий прибуток інспекція запрошує в податкових органах за місцем проживання засуджених осіб і долучає їх до особової справи [11].

Проте вказаний вище нормативний акт було скасовано спільним наказом від 29.01.2019 р. № 271/5/66 Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Державного департаменту України з питань виконання покарань, Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2003 року № 270/1560» [12].

На сьогодні відсутній правовий механізм регулювання окресленої вище проблемної ситуації.

Окремі проблемні аспекти виконання кримінальних покарань у вигляді виправних робіт, призначених фізичним особам-підприємцям, впливають з обов'язків, які при цьому визначено кримінально-виконавчим законодавством для засудженого та власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання.

Так, законодавець у статтях 41 та 44 КВКУ зазначив обов'язки указаних вище суб'єктів. Зокрема, до обов'язків засудженого до покарання у виді виправних робіт віднесено:

- додержуватися встановлених відповідно до закону порядку та умов відбування покарання;
- сумлінно ставитися до праці;
- працевлаштуватися або за направленням уповноваженого органу з питань пробації звернутися для взяття на облік до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітних, якщо на час виконання вироку вони не працюють або звільнені з роботи відповідно до законодавства про працю та працевлаштуватися, якщо їм буде запропоновано відповідну посаду (роботу);
- повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання;
- погоджувати з уповноваженим органом з питань пробації зміну місця роботи;
- з'являтися за викликом до уповноваженого органу з питань пробації [7].

Своєю чергою обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт полягають у:

- щомісячному відрахуванні визначеної судовим рішенням частини заробітної плати і перерахування утриманої суми в дохід держави;
- додержанні порядку та умов відбування покарання;
- своєчасному інформуванні уповноваженого органу з питань пробації про ухилення засудженого від відбування покарання, переведення засудженого на іншу роботу чи посаду, а також його звільнення;

– щомісячному інформуванні уповноваженого органу з питань пробації про кількість робочих днів за графіком на підприємстві, в установі, організації, кількість фактично відпрацьованих засудженим робочих днів, розмір заробітної плати та утримань з неї за вироком суду, кількість прогулів, кількість днів тимчасової непрацездатності за листком непрацездатності та з інших причин [7].

У випадку поєднання в одній особі засудженого і власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання (фізичної особи-підприємця) виникають об'єктивні сумніви щодо ефективності реалізації певних обов'язків роботодавця, пов'язаних із здійснення своєрідних контрольних функцій стосовно засудженого, як-то: своєчасне інформування уповноваженого органу з питань пробації про ухилення засудженого від відбування покарання тощо.

У доповнення до сказаного зазначимо, що згідно з абзацом 2 підпункту 6 пункту 2 Розділу VIII Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 29.01.2019 р. № 272/5 один раз на квартал до особової справи засудженого до виправних робіт долучається характеристика з місця роботи. Схожим чином відповідно до абзацу 2 підпункту 2 пункту 5 Розділу VIII указанного вище Порядку до особової справи засудженого до виправних робіт додається характеристика на нього від власника підприємства [13]. Із очевидних підстав об'єктивність та неупередженість характеристики, наданої самими засудженим стосовно себе, викликає сумнів.

Висновки. Вирішення окреслених у статті проблемних аспектів, пов'язаних із реалізацією кримінальних покарань у виді виправних робіт, призначених фізичним особам-підприємцям, на нашу думку, може полягати в двох основних напрямках.

Першим напрямом є законодавча заборона відбування цього виду кримінального покарання фізичним особам-підприємцям за місцем здійснення власної підприємницької діяльності. Напрямок міг би бути реалізований шляхом внесення змін до ст. 57

ККУ, доповнивши її частиною 4 такого змісту: «Фізичним особам-підприємцям забороняється відбування покарання у виді виправних робіт за місцем здійснення власної підприємницької діяльності».

З огляду на постійне зростання в Україні кількості фізичних осіб-підприємців, які активно працюють, вважаємо окреслений напрям вирішення проблем неефективним.

Другим напрямом могло би бути якісне нормативно-правове регулювання відповідних кримінально-виконавчих правовідносин. Такий напрям може бути реалізований шляхом внесення змін до Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 29.01.2019 р. № 272/5, а саме:

– абзац 2 підпункту 6 пункту 2 Розділу VIII доповнити реченням такого змісту: «У випадку відбування покарання у виді виправних робіт фізичною особою-підприємцем за місцем здійснення власної підприємницької діяльності така характеристика складається посадовою особою уповноваженого органу з питань пробації»;

– абзац 2 підпункту 2 пункту 5 Розділу VIII доповнити реченням такого змісту: «У випадку відбування покарання у виді виправних робіт фізичною особою-підприємцем за місцем здійснення власної підприємницької діяльності така характеристика складається посадовою особою уповноваженого органу з питань пробації»;

– пункт 4 Розділу VIII доповнити підпунктом 10 такого змісту: «1. Якщо засуджена особа є сама фізичною особою-підприємцем, то сума щомісячних утримань визначається на основі прогнозованого прибутку. Кінцевий розрахунок здійснюється за підсумками податкового (звітного) періоду, зважаючи на розмір отриманого нею прибутку. 2. Відомості про отриманий прибуток уповноважений орган з питань пробації запитує у фіскальній службі за місцем проживання засуджених осіб і долучає їх до особової справи. Уповноважений орган з питань пробації щокварталу перевіряє в засудженого до ВР, який є підприємцем, такі документи:

- виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- витяг з реєстру платників єдиного податку;
- другий примірник декларації про доходи особи з відміткою Державної фіскальної служби України про прийняття, у разі її подання на паперовому носії;
- другий примірник декларації про доходи особи та квитанції, отримані від Державної фіскальної служби України, в електронній формі, у разі подання декларації засобами електронного зв'язку з дотриманням вимог законів щодо електронного документообігу та електронного цифрового підпису».

Список використаних джерел

1. Статистичні дані. Пробація України. URL: https://www.probation.gov.ua/?page_id=197 (дата звернення: 15.08.2022).
2. Фопономіка. Економіка українських фопів у реальному часі. URL: <https://opendatabot.ua/open/foponomics> (дата звернення: 15.08.2022).
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 23.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 23.05.2022).
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2022).
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 15.08.2022).
6. Класифікація організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004: наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.05.2004 р. № 97. URL: https://ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/KOPFG_zm8_2021.pdf (дата звернення: 15.08.2022).
7. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. Дата оновлення: 20.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 15.08.2022).
8. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. Дата оновлення: 17.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2022).

9. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.08.2022).

10. Податковий кодекс України : Закон України від від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 19.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.08.2022).

11. Інструкція про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань : затверджена наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань та Міністерство внутрішніх справ України від 19.12.2003 р. № 270/1560. Втрата чинності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0016-04#Text> (дата звернення: 15.08.2022).

12. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Державного департаменту України з питань виконання покарань, Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2003 р. № 270/1560 : наказ Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України від 29.01.2019 р. № 271/5/66. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0119-19#Text> (дата звернення: 15.08.2022).

13. Про затвердження Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі : наказ Міністерства юстиції України від 29.01.2019 р. № 272/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-19#Text> (дата звернення: 15.08.2022).

Ivasheva T.,

Senior Lecturer of the Department
of Probation Personnel Training,

Institute of Advanced Training of Personnel

of the State Criminal and Executive Service of Ukraine

of the Academy of the State Penitentiary Service, Chernihiv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5390-0278

PECULIARITIES OF EXECUTION OF CRIMINAL PUNISHMENT IN THE FORM OF CORRECTIONAL LABOR FOR INDIVIDUALS-ENTREPRENEURS

Correctional labor is a type of criminal punishment that is rarely used in domestic criminal justice. As of February 1, 2022, there were 63,739 persons on the records of the authorized probation authorities, of which 505 persons (that is, less than 1%) were assigned this type of punishment.

The outlined, along with other factors, leads to the fact that aspects of the implementation of this type of criminal punishment do not often fall into the focus of

attention of scholars and practitioners. However, the relevance of a full and comprehensive scientific and practical analysis of the mechanism of implementation of this type of criminal punishment is significant, because the practice of performing correctional labor is connected with the application of not only the norms of criminal law, but also labor, tax, financial, social legislation, etc.

Today, there is a large number of problems associated with the imperfection of the normative and legal regulation of the relevant legal relations. One of these problems is the lack of a clear legal mechanism for the implementation of criminal punishments in the form of correctional labor assigned to convicts who has the status of natural individuals-entrepreneurs. At the same time, the number of individual entrepreneurs in Ukraine is constantly growing. As of August 7, 2022, 1,993,358 individual entrepreneurs were registered in Ukraine.

The regulatory and legal regulations, as well as practical aspects of the execution of criminal punishment in the form of correctional labor, assigned to convicts who have the status of natural individuals-entrepreneurs are analyzed in the article. The essence of problematic aspects that arise in the practice of execution of criminal punishments in the form of correctional labor assigned to natural individuals-entrepreneurs is revealed.

Key words: punishment, criminal and executive law, correctional labor, individual-entrepreneur, salary, profit, authorized body on probation issues.

References

1. *Statistical data*. Ukraine's Probation, available at: www.probation.gov.ua/?page_id=197 (accessed 15 August 2022).
2. *Phoconomics. Economy of Ukrainian FOPs in real time*, available at: <https://opendatabot.ua/open/foconomics> (accessed 15 August 2022).
3. Ukraine (2001), *Criminal Code of Ukraine*, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
4. Ukraine (1996), *Constitution of Ukraine*, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
5. Ukraine (2003), *Civil Code of Ukraine*, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
6. Ukraine (2004), *Classification of organizational and legal forms of management*, State Committee of Ukraine on Technical Regulation and Consumer Policy, Kyiv.
7. Ukraine (2004), *Criminal and Executive Code of Ukraine*, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
8. Ukraine (1995), *About salary*: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
9. Ukraine (2003), *Economic Code of Ukraine*, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
10. Ukraine (2011), *Tax Code of Ukraine*, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
11. Ukraine (2003), *Instruction on the procedure for the execution of punishments not related to deprivation of liberty and the exercise of control*

over persons sentenced to such punishments (loss of validity), State Department of Execution of Sentences of Ukraine and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv.

12. Ukraine (2019), *On recognizing as invalid the order of the State Department of Ukraine on Execution of Sentences*, Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated December 19, 2003. № 270/1560, Ministry of Justice of Ukraine and Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv.

13. Ukraine (2019), *On the approval of the Procedure for supervision and social-educational work with those sentenced to sentences not related to deprivation of liberty*, Ministry of Justice of Ukraine, Kyiv.